

De faktor Mens in de Bosbouw

[302]

F. N. ZWART

De produktiefaktor arbeid kwam bij bosbouwers in de belangstelling te staan, toen deze in een aantal gebieden schaars en duur werd. Traditioneel komen vele bosarbeiders uit agrarische milieu's. In weinig ontwikkelde streken werkt de boer in de slappe „landbouw” (winter)-tijd in het bos en verschaft zich zodoende een aanvulling op zijn inkomen. Naarmate de economische ontwikkeling van een streek verbetert, o.a. als gevolg van industrialisatie, vindt er ontvolking van het platteland plaats. In een dergelijke situatie is het voor de bosbouw moeilijk om voldoende arbeiders aan te trekken.

Evenwel, zelfs in landen met een overschot aan arbeidskrachten in bosrijke streken, slaagde men er vaak ook niet in voldoende arbeiders aan te trekken. Er zijn namelijk nog vele andere factoren, die een rol spelen. De belangrijkste hiervan is wellicht, dat bosarbeid, of deze nu wel of niet is gemechaniseerd, de reputatie heeft onveilig en vermoeiend te zijn. Het werk is over een grote oppervlakte verspreid, en vindt vaak onder moeilijke klimaats- en weersomstandigheden plaats.

De snelle ontwikkeling van de bosbouw, — vooral in de ontwikkelingslanden — houdt in, dat uit technische en economische motieven bosarbeid wordt gemechaniseerd. Bij deze vorm van rationalisatie onderscheidt Samset een discontinue evolutie in 4 stadia: 1) Economische druk. Bij gebruikmaking van de oude werkmethode stijgen de kosten per mandag meer dan de produktiviteit; 2) Ontwikkelingsperiode. De kosten per mandag zijn te hoog geworden. Men zoekt en beproeft een nieuwe werkmethode; 3) Introductieperiode. De prijs per mandag stijgt, aangezien van een nieuwe dure uitrusting wordt gebruikgemaakt; 4) Eindstadium. Langzame stijging van de produktiviteit. De hier geschetste ontwikkeling is gedurende de periode 1946-1966 in Noorwegen en de andere Scandinavische landen, alsmede in de Verenigde Staten en Canada geconstateerd. Er moet echter een evenwicht bestaan tussen economische ontwikkeling en arbeidsrationalisatie. Mechanisatie kan in ontwikkelingslanden indruisen tegen de nationale politiek van het streven naar meer werkgelegenheid.

Mechanisatie verhoogt niet zonder meer de beroepsveiligheid en de gezondheid van de arbeider. Ze leidt veelal tot nieuwe problemen, zoals gevaren voor de gezondheid veroorzaakt door geluid en trilling. Indien er door het bosbouwonderzoek op het gebied van de arbeidsfysiologie verbeteringen betreffende werkmethoden en uitrusting gevonden worden, dan moeten deze aan de bosbouwwerktuigen-industrie worden doorgegeven.

Anderzijds vergt mechanisatie steeds meer van de arbeider; hij wordt specialist en moet een grote mate van bekwaamheid bezitten. Om hem te leren, hoe hij zonder risico's voor eigen lichaam zijn werk zo efficiënt mogelijk kan verrichten, is een goede opleiding noodzakelijk. Naarmate de mechanisatie voortgaat, wordt ook de opleiding meer gespecialiseerd en ontstaan er meer trappen van bekwaamheid, die ook als zodanig moeten worden gewaardeerd.

Ervaringen bij de opleiding van bosarbeiders in Nieuw-Zeeland hebben geleerd, dat de full-time bosvakarbeider werk wil waarvoor een zekere bekwaamheid is vereist en waarin initiatief kan worden ontplooid.